

## PATRIMONI FAUNA // Jordi Dalmau i Ausàs &gt; TEXT // Josep Marmi &gt; IL·LUSTRACIÓ

# L'àliga daurada

*Grossa, valenta, àgil, llesta i forta són qualificatius que gairebé humanitzen la nostra àliga negra, la qual va inspirar reis, llegendes i danses*

D'entre totes les espècies d'aus que solquen el cel de la nostra serralada, n'hi ha una que ha inspirat actituds nobles als humans com cap altra. Coratge, força, esperit i reialesa són atribucions que li han valgut la presència a escuts, estendards i emblemes de tota mena. Ens referim a l'àliga daurada (*Aquila chrysaetos*). Amb el nom general d'àliga o àguila coneixem un grup de rapinyaires de mida gran, comportament més aviat solitari, ales amples i hàbits depredadors. La nostra protagonista compleix aquestes premisses amb escreix.

La daurada és la més gran de les nostres àligues pirinèniques, amb una amplada d'ales que frega els 210 cm en les femelles i un xic menys en els mascles. Entre els rapinyaires és norma que elles siguin més grans que ells per una qüestió de repartiment de les tasques parentals, és a dir d'incubació i cria de la descendència: elles coven i peixen i ells cacen. Per a la primera cosa cal un cert volum i resistència per fer front a possibles contrarietats, com per exemple el mal temps, la gana o l'atac d'algun animal. Per a la segona, cal un cos lleuger, ràpid i àgil. El nom de l'espècie evoca la coloració del plomatge del seu cap, esquena i ales quan

és adulta, que és de tons daurats, per a més lluïment de les atribucions que li hem suposat. Les àligues daurades joves tenen unes distintives taques blanques al mig de les ales i a la base de la cua. A mesura que passen els anys, aquesta blancor es va empentint, fins que cap al cinquè any de vida tenen

una aparença completament fosca, o gairebé. La silueta en vol és la d'un gran rapinyaire de cua moderadament llarga i ales més estretes que el voltor (*Gyps fulvus*) i menys que el trençalòs (*Gypaetus barbatus*). Quan remunta fent cercles, sovint aixeca les puntes de les ales de manera característica.

És una àliga caçadora, sobretot de mamífers de mida mitjana, com ara llebres (*Lepus europaeus*), marmotes (*Marmota marmota*), guineus (*Vulpes vulpes*), cabrits d'isard (*Rupicapra pyrenaica*) i de cabriol (*Capreolus capreolus*). Però també sobreviu gràcies als seus hàbits carronyaires, sobretot a l'hivern, quan troba poques preses. Caça a l'aguait. Atalaiada en un cap de roc o una branca, o bé mentre patrulla el seu vast territori, quan detecta una presa s'hi afalcona a gran velocitat. L'enxampa amb les seves poderoses urpes, que són com dagues negres sortint d'uns ditassos grocs, i l'estripa amb el tros de bec que té. Davant la impossibilitat d'endur-se volant una presa massa gran, l'acampa fins a estimbar-la, i aleshores se la menja al peu de l'esbalsader. Un naturalista pallarès molt experimentat em va explicar que un dia va veure'n una que agafava un cabrit d'isard, se

## → Un animal perseguit

**Però no tot ha estat admiració vers la daurada, ans al contrari. Al nostre context rural i muntanyenc, les àligues han estat perseguides, i la daurada potser la que més perquè podia caçar corders i cabrits. Amb ella, l'amenaça planava literalment sobre els ramats. Per això la caçaven a trets i li esguerraven els nius. En algun racó dels Pirineus encara hi ha el testimoni macabre de les àligues mortes de la contrada en forma dels seus cranis i tarsos clavats al llimandar de les portes dels pellers. Avui en dia estan protegides i la seva població s'ha recuperat notablement respecte a unes dècades enrere. S'ha comprès que la seva presència és senyal de natura en bon estat, que moltes de les maleses que se li suposaven són simples faules i, fins i tot, que pot ser un bon reclam turístic. Segons a on pateix l'assetjament dels voltors, que han augmentat encara més que ella i li usurpen els nius. Però del que es podria doldre molt si no hi parem compte és dels verins. Està totalment prohibit el seu ús amb finalitats cinegètiques, i molt castigat per la llei, però hi ha qui fa bestieses per raons particulars o de ment tancada. La daurada ja hem dit que també aprofita carnusos, i si estan emmetzinats malament rai 🐾**



l'enduia estrenyent-lo fortament amb les urpes, i de sobte el va deixar caure al buit per tornar-les-hi a clavar i rematar-lo abans que toqués a terra. Cal molta força a les potes i a les ales per caçar així. I molta sort per contemplar-ho.

**El festeig, a la tardor.** Pon bastant aviat, a final d'hivern, però el festeig comença força abans, a la tardor. Les observacions més espectaculars que he fet d'àliga daurada han estat de vols nupcials. Recordo un dia que estava al coll de la Botella, al Principat d'Andorra, fent una espera de trencalòs. El cel era clar. Dues daurades volaven altes sobre meu, 'miolant' i girant enjogassades. De sobte, es van llençar en picat

l'una al costat de l'altra i es van agafar per les urpes. Queien a tota velocitat, girant com una roda, amb les potes estirades i les ales mig obertes. Quan faltava unes desenes de metres perquè s'estampessin a terra, es van descompartir i amb una remuntada majestuósissima s'enlairaren de nou. Vaig quedar molt impressionat. És una de les observacions més espectaculars de la meua vida. Uns anys després, amb dos amics amb qui comparteixo nom, sufix del cognom i passió ornitològica, vam veure la mateixa funció a prop del port d'Aulà, al Pallars Sobirà. Ells, com jo el primer cop, van quedar esmaperduts.

Niuar, l'àliga daurada, sol niuar als

tallats de roca, però també pot bastir el niu a la capçada d'arbres grans. Fa una plataforma voluminosa amb branques seques i la cassoleta on pon el parell d'ous l'entapissa amb pèl, llana i branques verdes de coníferes. Aquest detall de les branques verdes és comú entre alguns rapinyaires, i sembla que ho fan per aportar frescor al niu i, sobretot, perquè la resina actuï com a insecticida, car el nombre de paràsits al niu d'un gran depredador és elevat. El segon poll, nascut uns dies després que el primer, no sol esquecer-se. El que ho fa, al cap d'unes setmanes de volar se'n va del territori dels pares per campar món. Així passa uns quants anys fins que troba parella i un lloc per establir-se. ■